

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

Προσφυγή υπ' αρ. 51391/09

Ιωάννης ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

κατά

Ελλάδας

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), το οποίο συνεδρίασε στις 17 Οκτωβρίου 2017 σε τμήμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Kristina Pardalos, Πρόεδρο

Λίνο-Αλέξανδρο Σισιλιάνο,

Ales Pejchal,

Ksenija Turkovic,

Armen Harutyunyan,

Pauliine Koskelo,

Tim Eickem, δικαστές,

Και με τη σύμπραξη του Abel Campos, *Γραμματέα Τμήματος*,

Έχοντας υπόψη την προαναφερθείσα προσφυγή που ασκήθηκε στις 3 Σεπτεμβρίου 2009,

Έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλε η καθ'ης η προσφυγή κυβέρνηση και την αντίκρουση του προσφεύγοντος,

Αφού διασκέφθηκε, εξέδωσε την ακόλουθη απόφαση:

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

1. Ο προσφεύγων Ιωάννης Αναστασιάδης, είναι Έλληνας υπήκοος γεννηθείς το 1964, κάτοικος Θεσσαλονίκης. Ενώπιον του Δικαστηρίου εκπροσωπήθηκε από τον Κ. Χορομίδα και τον Γ. Γκεσούλη, δικηγόρους μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης.
2. Η Ελληνική Κυβέρνηση (η Κυβέρνηση), εκπροσωπήθηκε από τους πληρεξουσίους της, τον Β. Κυριαζόπουλο, Πάρεδρο και την κ. Ζ. Χατζηπαύλου, Δικαστική Πληρεξουσία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.
3. Ο προσφεύγων επικαλείται ειδικότερα παραβίαση του άρθρου 6§1 της Σύμβασης, καθώς και του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση, εξεταζομένου μόνου και σε συνδυασμό με το άρθρο 13 της Σύμβασης.
4. Στις 16 Μαΐου 2012, οι αντλούμενες από το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου καθώς και από το άρθρο 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου κοινοποιήθηκαν στην Κυβέρνηση.

A. Τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης

5. Το 1993 η μητέρα του προσφεύγοντος, Β.Α., μεταβίβασε στον γιο της, με συμβολαιογραφική πράξη, τη ψιλή κυριότητα ενός οικοπέδου έκτασης 1.950 τ.μ., κειμένου στην πόλη της Νιγηρίας. Το 1998, μετά τον θάνατο της μητέρας του, ο προσφεύγων κατέστη κύριος του εν λόγω οικοπέδου.
6. Το 1940, το εν λόγω οικόπεδο χαρακτηρίστηκε ως «κοινόχρηστο πάρκο» στο πλαίσιο του ρυμοτομικού σχεδίου της πόλεως της Νιγηρίας. Εντούτοις, η Διοίκηση δεν είχε ξεκινήσει καμία ενέργεια προκειμένου να ολοκληρωθεί η απαλλοτρίωση και να χορηγηθεί στους ενδιαφερόμενους η οφειλόμενη αποζημίωση. Δεν είχε εκδώσει, όσον αφορά το επίμαχο οικόπεδο, την πράξη τακτοποίησης και αναλογισμού αποζημιώσεως.
7. Στις 23 Μαΐου 2006 ο προσφεύγων κατέθεσε αίτηση για άρση της απαλλοτρίωσης ενώπιον του Υπουργείου Περιβάλλοντος και του Γενικού Γραμματέα Κεντρικής Μακεδονίας.

8. Στις 28 Σεπτεμβρίου 2006, μετά τη σιωπηρή απόρριψη της εν λόγω αίτησης, ο προσφεύγων προσέφυγε στο Εφετείο Θεσσαλονίκης (στο εξής: το Εφετείο) με αίτημα την άρση της απαλλοτρίωσης του οικοπέδου του. Επικουρικά, καλούσε το εν λόγω δικαστήριο να καθορίσει την τιμή μονάδας της αποζημίωσης που του οφειλόταν λόγω της απαλλοτρίωσης και να αναγνωριστεί ως δικαιούχος της εν λόγω αποζημίωσης. Ζητούσε επίσης αποζημίωση για τη στέρηση της χρήσης του οικοπέδου του για περίοδο άνω των εξήντα ετών και αποζημίωση για ηθική βλάβη.

9. Με την υπ' αριθ. 2306/2007 απόφασή του της 17^{ης} Οκτωβρίου 2007 το Εφετείο Θεσσαλονίκης απέρριψε την εν λόγω αίτηση ως μη νόμιμη. Ανέφερε ότι το άρθρο 17 του Συντάγματος και το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου επιβάλλανε κατ' αρχήν οι αρνητικές συνέπειες μιας απαλλοτρίωσης να εξετάζονται κατά τη διάρκεια ενιαίας δικαστικής διαδικασίας. Κήρυξε εαυτό αναρμόδιο όσον αφορά την εξέταση του αιτήματος της άρσης της απαλλοτρίωσης του επίδικου οικοπέδου καθώς και του αιτήματος που αφορούσε την αποζημίωση του προσφεύγοντος για τις ζημίες που είχε υποστεί λόγω παράνομων πράξεων ή παραλείψεων των διοικητικών αρχών στο πλαίσιο της επίμαχης απαλλοτριωτικής διαδικασίας. Έκρινε ότι τα προαναφερθέντα ζητήματα ήταν της αρμοδιότητας των διοικητικών δικαστηρίων. Διευκρίνιζε ότι ο νόμος δεν επέτρεπε την εισαγωγή ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων αίτησης για άρση της απαλλοτρίωσης επειδή οι διοικητικές αρχές είχαν παραλείψει να ενεργήσουν εντός λογικής προθεσμίας από την έκδοση της πράξης απαλλοτρίωσης καθόσον τούτο αποτελούσε παρέμβαση των πολιτικών δικαστηρίων σε υπόθεση που είναι της αρμοδιότητας της διοικητικής αρχής. Προσέθεσε ότι τα πολιτικά δικαστήρια δεν μπορούσαν να εξετάσουν την εγκυρότητα και τη νομιμότητα των διοικητικών πράξεων παρά μόνον παρεμπιπτόντως, επί τη ευκαιρία της εξέτασης ενός ζητήματος ιδιωτικού δικαίου που έχει τεθεί ενώπιον τους. Κατά συνέπεια, κατά το Εφετείο, τα πολιτικά δικαστήρια μπορούσαν να διαπιστώσουν την εγκυρότητα μιας διοικητικής πράξης αλλά δεν ήταν αρμόδια για να την ακυρώσουν. Το Εφετείο απέρριψε το αίτημα του προσφεύγοντος για καθορισμό της τιμής μονάδας της αποζημίωσης που οφειλόταν λόγω της απαλλοτρίωσης του

οικοπέδου του ως αβάσιμο, λόγω του ότι η πράξη τακτοποίησης και αναλογισμού αποζημίωσης δεν είχε εκδοθεί προηγουμένως από τη Διοίκηση (βλ. ανωτέρω παράγραφο 6).

10. Στις 18 Ιανουαρίου 2008, ο προσφεύγων άσκησε αναίρεση.

11. Με την υπ' αριθ. 528/2009 απόφασή του της 4^{ης} Μαρτίου 2009, ο Άρειος Πάγος επικύρωσε την υπ' αριθ. 2306/2007 απόφαση του Εφετείου. Όσον αφορά το αίτημα καθορισμού της τιμής μονάδας αποζημίωσης, έκρινε ότι ο προσφεύγων προέβαλε απαραδέκτως το αίτημα αυτό ενώπιον του Εφετείου επειδή η έκδοση της πράξης τακτοποίησης και αναλογισμού αποζημίωσης ήταν απαραίτητη προδικασία.

B. Το οικείο εθνικό δίκαιο

12. Το οικείο εθνικό δίκαιο και πρακτική της υπό κρίση υπόθεσης περιγράφονται στις αποφάσεις *Γεωργιάδης κατά Ελλάδας* (αρ. 40032/08, 10 Οκτωβρίου 2013) *Μπιμπί κατά Ελλάδας* (αρ. 15643/10, 13 Νοεμβρίου 2014) και *Κυτιοποιία Λιθογραφία Στυλιανός Σ. Κοσκινίδης ΑΒΕΕ κατά Ελλάδας (απόφ.)* (αρ. 54992/10, 8 Μαρτίου 2016).

13. Τα οικεία άρθρα του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας έχουν ως εξής:

Άρθρο 1.

Στη δικαιοδοσία των τακτικών πολιτικών δικαστηρίων ανήκουν:

α) Οι διαφορές του ιδιωτικού δικαίου, εφόσον ο νόμος δεν τις έχει υπαγάγει σε άλλα δικαστήρια, β) οι υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας που ο νόμος έχει υπαγάγει σ' αυτά, γ) οι υποθέσεις δημόσιου δικαίου που ο νόμος έχει υπαγάγει σ' αυτά και δ) οι διοικητικές διαφορές που δεν υπάγονται στη δικαιοδοσία διοικητικών δικαστηρίων.

Άρθρο 2

Τα πολιτικά δικαστήρια απαγορεύεται να επεμβαίνουν σε διοικητικές διαφορές ή υποθέσεις που υπάγονται σε διοικητικά δικαστήρια ή αρχές, όπως επίσης απαγορεύεται τα διοικητικά δικαστήρια ή αρχές να επεμβαίνουν σε διαφορές ή υποθέσεις του ιδιωτικού δικαίου και επιτρέπεται μόνο η εξέταση των ζητημάτων που ανακύπτουν παρεμπιπτόντως.

14. Το άρθρο 2 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας έχει ως εξής:

«Η εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας ανήκει στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, εκτός εκείνων που η εκδίκασή τους έχει ανατεθεί, με ειδική διάταξη νόμου, σε άλλα διοικητικά δικαστήρια».

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

15. Ο προσφεύγων επικαλείται το άρθρο 6 παρ. 1 της Σύμβασης και το άρθρο 1^ο του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση και παραπονείται για προσβολή του δικαιώματός του στην ιδιοκτησία λόγω της απόρριψης της αίτησής του από τα πολιτικά δικαστήρια.

16. Ο προσφεύγων επικαλείται το άρθρο 13 της Σύμβασης και παραπονείται για την απουσία στο εθνικό δίκαιο πραγματικής προσφυγής με την οποία θα μπορούσε να είχε διατυπώσει την αιτίασή του σχετικά με την παραβίαση του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΠΡΟΣΘΕΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

17. Ο προσφεύγων επικαλείται το άρθρο 6§1 της Σύμβασης και παραπονείται για την απόρριψη του αιτήματος του για άρσης της δέσμευσης του οικοπέδου του, και επικουρικά για την απόρριψη του αιτήματός του για αποζημίωση για την ηθική και υλική ζημία που θεωρεί ότι υπέστη λόγω της απώλειας της χρήσης της ιδιοκτησίας του για μεγάλο χρονικό διάστημα. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι εναπόκειται σε αυτό ο νομικός χαρακτηρισμός των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης. Εν προκειμένω, θεωρεί ότι υπό το πρίσμα του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης, ο προσφεύγων επαναλαμβάνει τους ισχυρισμούς που έχει διατυπώσει στο πλαίσιο του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου. Ως εκ τούτου, θεωρεί ότι πρέπει να εξετάσει τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος μόνον υπό το πρίσμα του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου το οποίο έχει ως εξής:

«Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθή της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπο τους προβλεπομένους, υπο του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους.

Αι προαναφερόμεναι διατάξεις δεν θίγουσι το δικαίωμα παντός κράτους όπως θέση εν ισχύϊ νόμους ους ήθελε κρίνει αναγκαίον προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων».

A. Επί της ένστασης της Κυβέρνησης λόγω της μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων

18. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων δεν έκανε τη δέουσα χρήση των εθνικών ενδίκων μέσων που μπορούσαν να επανορθώσουν την κατάσταση για την οποία παραπονείται. Αναφέρει ότι η διαδικασία την οποία ακολούθησε ο ενδιαφερόμενος ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων όσον αφορά το αίτημα άρσης της δέσμευσης του οικοπέδου του δεν ήταν η κατάλληλη διαδικασία. Θεωρεί ότι ο προσφεύγων, ο οποίος εκπροσωπούνταν από δικηγόρο σε όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, όφειλε να γνωρίζει ότι η διαδικασία αυτή δεν είχε καμία πιθανότητα ευδοκίμησης, πολύ περισσότερο δε, επειδή οι κανόνες της οικείας νομοθεσίας ήταν κατά την άποψη της Κυβέρνησης σαφείς, προβλέψιμοι και προσβάσιμοι σε όλους. Προσθέτει ότι κατά πάγια νομολογία του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου, του Αρείου Πάγου και του Συμβουλίου της Επικρατείας, η αίτηση για άρση της δέσμευσης μιας ιδιοκτησίας, καθώς και η αγωγή αποζημίωσης βάσει του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ είναι της αποκλειστικής αρμοδιότητας του Διοικητικού Πρωτοδικείου.

19. Αναφέρει ότι οι δύο αυτές αιτήσεις μπορούσαν να είχαν ασκηθεί ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου είτε αυτόνομα είτε με μια ενιαία προσφυγή. Υποστηρίζει επίσης ότι η δέσμευση του οικοπέδου του προσφεύγοντος μπορούσε να είχε αρθεί λόγω της περιόδου αδράνειας των αρχών και ότι ο προσφεύγων είχε τη δυνατότητα να ζητήσει αποζημίωση για κάθε ζημία, άμεση ή έμμεση, από τη δέσμευση αυτή με αγωγή αποζημίωσης, προσφυγή που το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ως πραγματική, στις υποθέσεις που αφορούν διαφορές σχετικές με τη δέσμευση της ιδιοκτησίας.

20. Ο προσφεύγων απαντά ότι έχει εξαντλήσει τα εθνικά ένδικα μέσα και ότι, σε κάθε περίπτωση, η ένσταση της Κυβέρνησης αφορά την ουσία της υπόθεσης.

21. Το Δικαστήριο επισημαίνει εξ αρχής ότι η αντλούμενη από το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου αιτίαση μπορεί να αναλυθεί σε δυο μέρη τα οποία συνδέονται στενά: το πρώτο μέρος αφορά την επικαλούμενη παραβίαση του άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου λόγω της δέσμευσης της ιδιοκτησίας του προσφεύγοντος χωρίς την ολοκλήρωση της απαλλοτρίωσης και χωρίς την καταβολή αποζημίωσης από πλευράς Δημοσίου και το δεύτερο μέρος αφορά τους ισχυρισμούς του ότι το Εφετείο της Θεσσαλονίκης θα έπρεπε να είχε αποφανθεί ως προς το σύνολο των αιτημάτων του. Προκειμένου να αποφανθεί σχετικά με την ένσταση της Κυβέρνησης, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει το εάν η απόρριψη της αίτησης του προσφεύγοντος από το Εφετείο Θεσσαλονίκης, με την οποία το καλούσε να αποφανθεί τόσο ως προς το ζήτημα της άρσης της δέσμευσης που είχε επιβληθεί στο οικοπέδο του όσο και ως προς το ζήτημα της αποζημίωσής του, ήταν σύμφωνη προς το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου. Ειδικότερα, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει εάν η εθνική έννομη τάξη όφειλε να προβλέπει ενιαία δικαστική διαδικασία που να επιτρέπει μια συνολική εκτίμηση των ζητημάτων των σχετικών με τη δέσμευση που επιβλήθηκε στο οικοπέδο του προσφεύγοντος.

B. Επί της επικαλούμενης υποχρέωσης των εθνικών αρχών να προβλέπουν ενιαία δικαστική διαδικασία που να επιτρέπει «μια συνολική εκτίμηση των συνεπειών της απαλλοτρίωσης»

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

22. Η Κυβέρνηση επαναλαμβάνει ότι τα αιτήματα του προσφεύγοντος τα σχετικά με την άρση της απαλλοτρίωσης και την αποζημίωση για την απώλεια της χρήσης του οικοπέδου του ήταν της αρμοδιότητας του διοικητικού πρωτοδικείου. Υποστηρίζει ότι οι εφαρμοστέοι από τα εθνικά δικαστήρια κανόνες ήταν σαφείς, προσβάσιμοι και προβλέψιμοι. Κατά την Κυβέρνηση, τα πολιτικά δικαστήρια δεν είναι παρά παρεμπιπτόντως αρμόδια για την εξέταση της νομιμότητας διοικητικής πράξης, και τούτο εφόσον η εξέταση της νομιμότητας

αυτής συνιστά προκαταρκτικό ζήτημα στο πλαίσιο υπόθεσης αστικού δικαίου. Ωστόσο, κατά την Κυβέρνηση, το κύριο αίτημα του προσφεύγοντος, αφορούσε στην υπό κρίση υπόθεση την άρση της επίμαχης απαλλοτρίωσης και συνεπώς ενέπιπτε στην αρμοδιότητα των διοικητικών δικαστηρίων. Η Κυβέρνηση αναφέρει ότι, στην πραγματικότητα, το επικουρικό αίτημα του προσφεύγοντος, ήτοι ο καθορισμός της τιμής μονάδας της οφειλόμενης λόγω της απαλλοτρίωσης αποζημίωσης, απορρίφθηκε ως απαράδεκτο από το Εφετείο και από τον Άρειο Πάγο. Προσθέτει ότι, κατά συνέπεια, δεν υπάρχει στην υπό κρίση υπόθεση κανένα αίτημα αστικού δικαίου που να είχε προβληθεί παραδεκτά και που να επέτρεπε στα πολιτικά δικαστήρια να εξετάσουν παρεμπιπτόντως τα ζητήματα διοικητικού δικαίου.

23. Κατά την Κυβέρνηση, η ερμηνεία αυτή είναι σύμφωνη με το άρθρο 17 του Συντάγματος και το άρθρο 7 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση. Η Κυβέρνηση αναφέρει ότι η νομολογία του Δικαστηρίου, ιδίως στην υπόθεση *AZAS κατά Ελλάδας*, (αρ. 50824/99, 19 Σεπτεμβρίου 2002) δεν αποκλείει την εξέταση παρόμοιων υποθέσεων από δικαστήρια διαφορετικών δικαιοδοσιών. Αντίθετα, θεωρεί ότι το Δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει ότι η ερμηνεία δικονομικών κανόνων εμπίπτει κατ' αρχήν στην αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων. Προσθέτει ότι, μετά την απόφαση ΑΖΑΣ, η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου έκρινε ότι η διαδικασία καθορισμού αποζημίωσης έπρεπε να καλύπτει το ζήτημα της αποζημίωσης στο σύνολό του, και ότι έτσι συμμορφώθηκε με τις επιταγές της Σύμβασης. Θεωρεί ωστόσο ότι δεν μπορεί να συναχθεί η ύπαρξη υποχρέωσης εξέτασης, από την ίδια δικαιοδοσία, όλων των αιτημάτων που έχουν υποβληθεί στο πλαίσιο μιας απαλλοτρίωσης, ανεξαρτήτως της αιτίας τους. Εξηγεί ότι η έκφραση «οποιοδήποτε άλλο συναφές ζήτημα» την οποία χρησιμοποιεί ο Άρειος Πάγος, αφορά μόνον τα αιτήματα που αφορούν τον καθορισμό της τιμής μονάδας αποζημίωσης και όχι τα άλλα αιτήματα αποζημίωσης που αφορούν την απαλλοτρίωση ούτε τα αιτήματα άρσης της απαλλοτρίωσης.

24. Αναφέρει επίσης ότι η εξέταση των δύο τελευταίων τύπων αιτημάτων από τα διοικητικά δικαστήρια είναι προς το συμφέρον της ασφάλειας δικαίου και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, καθόσον οι διοικητικοί δικαστές έχουν εξειδικευθεί στον δικαστικό έλεγχο των διοικητικών πράξεων και επομένως είναι οι καταλληλότεροι να αποφανθούν για σχετικά θέματα και να προστατεύσουν τόσο το συμφέρον των διοικούμενων όσο και το δημόσιο συμφέρον. Αναφέρει ότι όσον αφορά τα πολιτικά δικαστήρια, είναι τα πιο κατάλληλα να αποφανθούν για πιο τεχνικά ζητήματα όπως η εκτίμηση της επίδικης περιουσίας και ο καθορισμός των δικαιούχων της αποζημίωσης. Προσθέτει ότι δεν επιβλήθηκε κανένα δυσανάλογο βάρος στον προσφεύγοντα και ότι η δίκαιη ισορροπία μεταξύ των επιταγών του γενικού συμφέροντος του κοινωνικού συνόλου και των επιταγών της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ιδιωτών δεν έχει διαταραχθεί. Υποστηρίζει ότι σε κάθε περίπτωση, ο προσφεύγων θα μπορούσε να είχε υποβάλει τα αιτήματά του σε μια μόνον προσφυγή ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων.

25. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι το Σύνταγμα προβλέπει τη δυνατότητα σύστασης, εντός της εθνικής έννομης τάξης, ενιαίας δικαστικής διαδικασίας που να επιτρέπει «μια συνολική εκτίμηση των συνεπειών της απαλλοτρίωσης», συμπεριλαμβανομένων των ζητημάτων που αφορούν τη δέσμευση ενός οικοπέδου, αλλά ότι δεν πρόκειται για υποχρέωση του νομοθέτη. Υποστηρίζει εντούτοις ότι για λόγους ασφάλειας δικαίου επιβάλλεται, κατά περίπτωση, τα πολιτικά και διοικητικά δικαστήρια να επιλαμβάνονται των διαφορών που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους.

26. Ο προσφεύγων απαντά ότι η ιδιοκτησία του δεσμεύθηκε για χρονικό διάστημα άνω των εβδομήντα ετών, χωρίς να έχει ολοκληρωθεί η απαλλοτρίωση και χωρίς το Δημόσιο να του καταβάλει αποζημίωση, γεγονός που αρκεί, κατά την άποψή του, να επιφέρει παραβίαση του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση. Υποστηρίζει ότι υποχρεώθηκε να υποστεί τις συνέπειες των σφαλμάτων και των παραλείψεων της Διοίκησης, η οποία δεν έχει ακόμη εκδώσει την πράξη τακτοποίησης και αναλογισμού αποζημίωσης.

27. Αναφέρει ότι η υπό κρίση υπόθεση εγείρει ένα ζήτημα το οποίο αποτελεί συνέχεια της νομολογίας ΑΖΑΣ (προαναφερθείσα απόφαση) και της υποχρέωσης που έχουν τα Κράτη να προβλέπουν ενιαία δικαστική διαδικασία κατά την οποία όλα τα ζητήματα που αφορούν την απαλλοτρίωση ακίνητης ιδιοκτησίας θα μπορούν να εξεταστούν από το αρμόδιο δικαστήριο.

28. Εξηγεί ότι η κατάσταση στην Ελλάδα όσον αφορά τις δικαστικές διαδικασίες που αφορούν τις απαλλοτριώσεις ήταν τότε χαοτική, καθόσον οι ενδιαφερόμενοι υποχρεώνονταν να κινήσουν πολλές διαφορετικές διαδικασίες ενώπιον των πολιτικών και διοικητικών δικαστηρίων. Αναφέρει ότι η έλαβε χώρα μερική βελτίωση μετά τις τροποποιήσεις που επέβαλε η νομολογία του Δικαστηρίου αλλά ότι δεν έχει ακόμη θεσπιστεί μια ενιαία δικαιοδοσία, αρμόδια να αποφαινεται επί του συνόλου των σχετικών με απαλλοτρίωση ακίνητης ιδιοκτησίας ζητημάτων, όπως προβλέπεται από το άρθρο 17 παρ. 4(γ) τους Συστήματος. Αναφέρει ότι, κατά συνέπεια, αναγκάστηκε να προσφύγει σε δύο διαφορετικές δικαιοδοσίες και να κινήσει δύο δαπανηρές και με αβέβαιη έκβαση διαδικασίες προκειμένου να γίνει σεβαστό το δικαίωμά του στην ιδιοκτησία. Θεωρεί ότι η εξέταση παρόμοιων υποθέσεων από δύο διαφορετικές δικαιοδοσίες συνεπάγεται κίνδυνο να εκδοθούν αντιφατικές αποφάσεις. Υποστηρίζει ότι, στις παρατηρήσεις της, η Κυβέρνηση προβαίνει σε μία ερμηνεία αντίθετη προς τη νομολογία του Δικαστηρίου και αυτή του Αρείου Πάγου και αναφέρεται σε νομολογία η οποία δεν είναι σχετική με την παρούσα υπόθεση. Θεωρεί επίσης ότι οι δικονομικοί κανόνες προσέβαλαν το δικαίωμά του στην ιδιοκτησία γεγονός που, κατά την άποψή του, επιτρέπει στο Δικαστήριο εξετάσει τις αιτιάσεις του χωρίς να υποκαθιστά τις εθνικές αρχές.

29. Υποστηρίζει ότι η Κυβέρνηση παραλείπει συνειδητά να αναφέρει ότι ένα από τα αιτήματά του ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων ήταν ο καθορισμός της τιμής μονάδας αποζημίωσης. Αναφέρει ότι το αίτημα αυτό ήταν μόνον της αρμοδιότητας των πολιτικών δικαστηρίων και ότι το Εφετείο και ο Άρειος Πάγος το απέρριψαν ως μη νόμιμο λόγω της προηγούμενης παράλειψης των αρχών να εκδώσουν, παρά τη σχετική υποχρέωσή τους, την πράξη τακτοποίησης και

αναλογισμού αποζημίωσης. Προσθέτει ότι το Εφετείο θα μπορούσε να είχε εξετάσει προκαταρκτικά την εγκυρότητα μιας πράξης που επέβαλε απαλλοτρίωση κατά την εξέταση του αιτήματός του για καθορισμό της τιμής μονάδας αποζημίωσης όπως προβλέπει το άρθρο 2 ΚΠολΔικ. Υποστηρίζει ότι το Εφετείο, μοναδικό δικαστήριο αρμόδιο να αποφανθεί τόσο για τον καθορισμό της τιμής μονάδας αποζημίωσης όσο και για τον καθορισμό των δικαιούχων της αποζημίωσης, υποχρεούνταν να εξετάσει όλα τα αιτήματά του.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

30. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η επίδικη κατάσταση εμπίπτει στην πρώτη φράση του πρώτου εδαφίου του άρθρου 1^{ου} του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου, το οποίο, διατυπώνει, κατά τρόπο γενικό, την αρχή του σεβασμού της περιουσίας (*Almeida Garrett, Mascarenhas Falcao και λοιποί κατά Πορτογαλίας*, αρ. 29813/96 και 30229/96, §§ 43 et 48, CEDH 2000-I, και προαναφερθείσα *Μπιμπή*, § 63). Υπενθυμίζει ότι ένα μέτρο επέμβασης στο δικαίωμα του σεβασμού της περιουσίας πρέπει να επιτυγχάνει μια δίκαιη ισορροπία μεταξύ των επιταγών του γενικού συμφέροντος του κοινωνικού συνόλου αφενός και των επιταγών της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ιδιωτών αφετέρου (βλ. μεταξύ άλλων *Sporrong και Lönnroth κατά Σουηδίας*, 23 Σεπτεμβρίου 1982, § 69, σειρά Α αρ. 52). Προκειμένου να εκτιμηθεί εάν το επίδικο μέτρο τηρεί την επιθυμητή δίκαιη ισορροπία, και ιδίως, εάν δεν επιβάλλει στον προσφεύγοντα δυσανάλογο βάρος, πρέπει να ληφθεί υπόψη ο τρόπος αποζημίωσης που προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία. Συναφώς, χωρίς την καταβολή ενός ποσού εύλογου σε σχέση με την αξία του αγαθού, η στέρηση της ιδιοκτησίας συνιστά κανονικά υπερβολική προσβολή που δεν δύναται να δικαιολογηθεί στο πλαίσιο του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση. Το άρθρο αυτό δεν εγγυάται ωστόσο σε όλες τις περιπτώσεις το δικαίωμα σε ολοσχερή αποκατάσταση, καθόσον θεμιτοί σκοποί «δημόσιας ωφελείας» μπορεί να συνηγορούν για αποζημίωση κατώτερη της πλήρους εμπορικής αξίας (*Ιερές Μονές κατά Ελλάδας*, 9 Δεκεμβρίου 1994, §§ 70-71, σειρά Α αρ. 301-A).

31. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επιπροσθέτως ότι στην προαναφερθείσα απόφασή του Αζάς, συμπέρανε την παραβίαση του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου. Έκρινε ότι η διατήρηση του τεκμηρίου σύμφωνα με το οποίο η αξία της ιδιοκτησίας των προσφευγόντων αυξάνεται λόγω των έργων που πραγματοποιηθήκαν μετά την απαλλοτρίωση, η υποχρέωση για τους ενδιαφερόμενους ιδιοκτήτες να κινήσουν πολλαπλές διαδικασίες για να έχουν τη δυνατότητα να λάβουν δίκαιη αποζημίωση σε σχέση με την αξία του απαλλοτριωθέντος ακινήτου και οι περιορισμοί όσον αφορά την επιστροφή της δικηγορικής αμοιβής διαρρηγνύουν τη δίκαιη ισορροπία που πρέπει να επικρατεί ανάμεσα στην προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και τις επιταγές του γενικού συμφέροντος. Έκρινε ιδίως, όσον αφορά τις πολλαπλές διαδικασιών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων (βλ. *ibidem* §48) :

« (...) όταν η περιουσία προσώπου αποτελεί αντικείμενο απαλλοτριώσεως, πρέπει να υφίσταται διαδικασία η οποία να διασφαλίζει συνολική εκτίμηση των συνεπειών της απαλλοτριώσεως, ήτοι τη χορήγηση αποζημιώσεως σε σχέση με την αξία του απαλλοτριωθέντος ακινήτου, τον καθορισμό των δικαιούχων της αποζημιώσεως και κάθε άλλο ζήτημα συναφές προς την απαλλοτρίωση, συμπεριλαμβανομένης της δικαστικής δαπάνης».

32. Το Δικαστήριο επισημαίνει εξ αρχής ότι στην υπόθεση ΑΖΑΣ, η διαδικασία απαλλοτρίωσης του επίμαχου οικοπέδου είχε ήδη προχωρήσει όταν το Εφετείο καθόρισε την οριστική τιμή μονάδας αποζημίωσης, ότι το πρωτοδικείο είχε ήδη ορίσει προσωρινή τιμή μονάδας αποζημίωσης, και ότι τα αιτήματα ου προσφεύγοντος ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων αφορούσαν αποκλειστικά τον οικονομικό αντίκτυπο της απαλλοτρίωσης, και ιδίως την αξία του απαλλοτριωθέντος ακινήτου, την χορήγηση ειδικής αποζημίωσης για το μη απαλλοτριωθέν τμήμα του οικοπέδου και τον υπολογισμό της δικαστικής δαπάνης.

33. Συναφώς, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι στις αποφάσεις της υπ' αριθ. 10-11/2004, οι οποίες εκδόθηκαν μετά την απόφαση ΑΖΑΣ, η Ολομέλεια του Αρείου

Πάγου διαπίστωσε ότι ο περιορισμός της αρμοδιότητας του Εφετείου μόνον στον καθορισμό της αποζημίωσης δεν ήταν σύμφωνος προς το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου. Από τη νομολογία αυτή συνάγεται ότι, σε περίπτωση αίτηση καθορισμού οριστικής αποζημίωσης λόγω απαλλοτρίωσης, το Εφετείο είναι αρμόδιο να εξετάσει συνολικά: α) τη χορήγηση αποζημίωσης σε σχέση με την αξία του απαλλοτριωθέντος ακινήτου, β) το ποσό αποζημίωσης λόγω της υποτίμησης της αξίας του τμήματος του ακινήτου που δεν έχει απαλλοτριωθεί, γ) την αναγνώριση των δικαιούχων της αποζημίωσης, δ) την ενδεχομένη ύπαρξη ωφέλειας, συνδεόμενης με την απαλλοτρίωση, για τον κύριο του ακινήτου και την ενδεχόμενη υποχρέωσή του να συμμετέχει στις δαπάνες της απαλλοτρίωσης, και ε) το αίτημα καθορισμού της δικαστικής δαπάνης (βλ. ανωτέρω παράγραφος 12).

34. Στην προαναφερθείσα απόφαση Μπιμπί, στην οποία το Δικαστήριο συμπέρανε επίσης την παραβίαση του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου, οι προσφεύγουσες παραπονούνται για την άρνηση των πολιτικών δικαστηρίων -που είχαν αρχικά αναγνωρίσει το δικαίωμά ιδιοκτησίας τους σε μέρος του επίδικου ακινήτου -να επικαιροποιήσουν την αποζημίωση απαλλοτρίωσης που είχαν ορίσει το 1978 ή να τους επιδικάσει αποζημίωση λόγω της απώλειας της χρήσης του ακινήτου τους, λόγω του ότι η αγωγή τους ήταν ενέπιπτε στην αρμοδιότητα των διοικητικών δικαστηρίων. Το Δικαστήριο έκρινε ότι το αίτημα της επικαιροποίησης αποζημίωσης απαλλοτρίωσης, εφόσον αυτή δεν έχει καταβληθεί στους δικαιούχους εντός εύλογης προθεσμίας, συνιστά ένα ζήτημα συναφές με την απαλλοτρίωση και τη δικαστική δαπάνη. Εντούτοις, επισημαίνει ότι στην υπόθεση Μπιμπί, οι προσφεύγουσες δεν είχαν υποστηρίξει ενώπιον του Δικαστηρίου ότι η αγωγή τους ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων ενέπιπτε στην αρμοδιότητα των διοικητικών δικαστηρίων αλλά ότι είχαν υποστηρίξει ότι τα πολιτικά δικαστήρια έπρεπε να είχαν αποφανθεί παρεμπιπτόντως επί της υπόθεσής τους. Η κύρια αιτίασή τους αφορούσε την άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να επικαιροποιήσουν την αποζημίωση απαλλοτρίωσης σε μια ενιαία διαδικασία.

35. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η παρούσα υπόθεση διακρίνεται από τις υποθέσεις Αζάς και Μπιμπί, καθώς η επίμαχη απαλλοτρίωση στην παρούσα υπόθεση δεν εντάσσεται στην ίδια περίπτωσιολογία με την απαλλοτρίωση που έχει υποβληθεί στον έλεγχο του Δικαστηρίου στις υποθέσεις αυτές. Καίτοι, κατά την εθνική νομοθεσία, οι υποθέσεις Αζάς και Μπιμπί καθώς και η παρούσα υπόθεση αφορούν και οι τρεις τυπικά την απαλλοτρίωση ακίνητης περιουσίας, η παρούσα υπόθεση αφορά στην ουσία τη δέσμευση του επίδικου ακινήτου.

36. Στην υπό κρίση υπόθεση, ο προσφεύγων προσέφυγε στα πολιτικά δικαστήρια με τρία αιτήματα: της άρσης της δέσμευσης του ακινήτου του, επικουρικά της πληρωμής αποζημίωσης για την απαλλοτρίωση του επίμαχου ακινήτου και την απώλεια χρήσης αυτού για περίοδο περίπου εξήντα ετών και σε κάθε περίπτωση, το αίτημα της αποζημίωσής του για την ηθική βλάβη που έχει υποστεί λόγω της επίδικης κατάστασης. Έτσι, κάλεσε το Εφετείο, δικαστήριο αρμόδιο, σύμφωνα με τον Κώδικα περί απαλλοτρίωσης, για τον καθορισμό της οριστικής μονάδας αποζημίωσης, να εξετάσει όλα τα ζητήματα τα σχετικά με τη δέσμευση του ακινήτου του λόγω του χαρακτηρισμού αυτού ως «χώρου πρασίνου» από το ρυμοτομικό σχέδιο του δήμου Νιγρίτας.

37. Ωστόσο, το Εφετείο απέρριψε τα αιτήματα του προσφεύγοντος. Αρχικά κήρυξε εαυτό αναρμόδιο να εξετάσει το ζήτημα της άρσης της απαλλοτρίωσης του επίμαχου ακινήτου και το ζήτημα της ενδεχόμενης αποζημίωσης του προσφεύγοντος για τις σχετικές πράξεις ή παραλείψεις της Διοίκησης. Στη συνέχεια, διαπίστωσε ότι δεν κινήθηκε η διοικητική διαδικασία που απαιτείται για την έκδοση της πράξης τακτοποίησης και αναλογισμού αποζημίωσης και τον καθορισμό της αποζημίωσης λόγω απαλλοτρίωσης. Κατά συνέπεια, κατά το Εφετείο, το αίτημα δικαστικού καθορισμού της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης ήταν αβάσιμο.

38. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η αιτίαση του προσφεύγοντος στην υπό κρίση υπόθεση υπερβαίνει το αντικείμενο των αιτιάσεων που έχουν υποβληθεί στο πλαίσιο των (προαναφερθεισών) αποφάσεων Αζάς και

Μπιμπή. Στην υπόθεση *Αζάς*, ο προσφεύγων υποστήριξε ότι έναν μόνον δικαστήριο όφειλε να εξετάσει τα σχετικά με τον υπολογισμό της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης ζητήματα. Στην υπό κρίση υπόθεση, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η αρχή της ενιαίας διαδικασίας συνεπάγεται ότι κάθε ζήτημα σχετικό με τη δέσμευση μιας ιδιοκτησίας πρέπει να υπόκειται σε μία μόνη δικαιοδοσία, ανεξαρτήτως της διοικητικής ή αστικής φύσης της υπόθεσης.

39. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, για να εξετάσει την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των πολιτικών και διοικητικών δικαστηρίων, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η εν λόγω κατανομή εξυπηρετεί μια ποικιλία νόμιμων σκοπών, και ιδίως αυτών της ασφάλειας δικαίου και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, και ότι οι δικαστές κάθε δικαιοδοσίας είναι οι πιο κατάλληλοι να αποφανθούν επί ζητημάτων της αρμοδιότητάς τους. Επισημαίνει συναφώς ότι τα άρθρα 1 και 2 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ορίζουν κατά τρόπο σαφή και ρητό ότι τα πολιτικά δικαστήρια είναι αρμόδια, μεταξύ άλλων, για να κρίνουν τις διαφορές ιδιωτικού δικαίου, τις υποθέσεις δημοσίου δικαίου που ο νόμος έχει υπαγάγει σε αυτά και τις διοικητικές διαφορές ουσίας που δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των διοικητικών δικαστηρίων. Πολύ περισσότερο δε, κατά τις ίδιες διατάξεις, απαγορεύεται στα πολιτικά δικαστήρια να επεμβαίνουν σε διοικητικές διαφορές ή σε υποθέσεις που υπάγονται στην αρμοδιότητα των διοικητικών δικαστηρίων ή αρχών, ενώ επιτρέπεται μόνον η εξέταση ζητημάτων που ανακύπτουν παρεμπιπτόντως (ανωτέρω παράγραφοι 12-14).

40. Το Δικαστήριο αναφέρει επίσης ότι το άρθρο 17 παρ. 4 του Συντάγματος ορίζει ότι «Νόμος μπορεί να προβλέπει την εγκαθίδρυση ενιαίας δικαιοδοσίας, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 94, για όλες τις διαφορές και υποθέσεις που σχετίζονται με απαλλοτρίωση, καθώς και την κατά προτεραιότητα διεξαγωγή των σχετικών δικών». Πρόκειται για δυνατότητα που δίνεται στον νομοθέτη και όχι για υποχρέωση αυτού.

41. Εντούτοις, οι εθνικές αρχές έχουν ευρεία διακριτική ευχέρεια στην εκτίμηση της κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφόρων δικαιοδοσιών (βλ. *mutatis mutandis Nejdet Şahin και Perihan Şahin κατά Τουρκίας* [GC], αρ. 13279/05, §§ 82-83, 20 Οκτωβρίου 2011) και το Δικαστήριο δέχεται ότι συναφή νομικά ζητήματα μπορούν να εξεταστούν από διαφορετικές δικαιοδοσίες (βλ., *mutatis mutandis, Laidin κατά Γαλλίας* (αρ.º 2), αρ. 39282/98, 7 7 Ιανουαρίου 2003).

42. Επίσης, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η ελληνική έννομη τάξη διέθετε ένα σύστημα με συνοχή και προσβάσιμο στον προσφεύγοντα, ο οποίος μπορούσε να αναμένει ότι η προσφυγή του θα απορριφθεί από τα εθνικά δικαστήρια, εν προκειμένω από τα πολιτικά (βλ. *a contrario, Sovtransavto Holding κατά Ουκρανίας*, αρ.48553/99, § 97, CEDH 2002-VII.)

43. Κατόπιν των ανωτέρω, και λαμβανομένου ιδίως υπόψη τη διακριτική ευχέρεια που διέθεταν οι εθνικές αρχές επί του θέματος, η απόρριψη του αιτήματος του προσφεύγοντος για την άρση της δέσμευσης του ακινήτου του και, επικουρικά, για την επιδίκαση αποζημίωσης για την υλική ζημία και την ηθική βλάβη που υπέστη λόγω της απώλειας χρήσης του ακινήτου του, δεν παραβίασε την ισορροπία που πρέπει να υπάρχει μεταξύ της προστασίας του δικαιώματος των ιδιωτών στην σεβασμό της περιουσίας τους και τις επιταγές του γενικού συμφέροντος.

44. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§3 και 4 της Σύμβασης.

Γ. Επί της επικαλούμενης παραβίασης του άρθρου 1^{ου} του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου λόγω της δέσμευσης της ιδιοκτησίας του προσφεύγοντος

45. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η ιδιοκτησία του δεσμεύτηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς να ολοκληρωθεί η απαλλοτρίωση και χωρίς να του καταβάλει το Δημόσιο αποζημίωση, γεγονός που κατ' αυτόν αρκεί για τη

διαπίστωση της παραβίασης του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου. Προσθέτει ότι υποχρεούται να υφίσταται τις συνέπειες των σφαλμάτων και των παραλείψεων της Διοίκησης, η οποία δεν έχει κόμη εκδώσει την πράξη τακτοποίησης και αναλογισμού αποζημίωσης.

46. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι στο πλαίσιο της προστασίας της ιδιοκτησίας, πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη σημασία στην αρχή της καλής διακυβέρνησης (*Nekvedavičius κατά Λιθουανίας*, αρ. 1471/05, § 87, 10 Δεκεμβρίου 2013). Η αρχή αυτή επιτάσσει, όταν διακυβεύεται ζήτημα γενικού συμφέροντος, και ιδίως όταν η υπόθεση αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα, οι δημόσιες αρχές να ενεργούν εγκαίρως και καταλλήλως, και ιδίως κατά τρόπο που να παρουσιάζει συνοχή (*Bogdel κατά Λιθουανίας*, αρ. 41248/06, § 65, 26 Νοεμβρίου 2013). Συναφώς, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι οι εθνικές αρχές δεν είχαν προβεί σε καμία ενέργεια από το 1940, οπότε το επίμαχο ακίνητο χαρακτηρίστηκε ως «κοινόχρηστο πάρκο» και ότι δεν απάντησαν στο αίτημα άρσης της απαλλοτρίωσης, που υπέβαλε ο προσφεύγων στις 23 Μαΐου 2006. Κατά το Δικαστήριο αυτή η παράλειψη ενέργειας από πλευράς αρμοδίων αρχών είναι ανησυχητική και έθεσε τον προσφεύγοντα σε κατάσταση ανέχειας για μεγάλο χρονικό διάστημα.

47. Εντούτοις, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η βάση του κανόνα της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων που προβλέπεται από το άρθρο 35 παρ. 1 της Σύμβασης είναι το ότι πριν προσφύγει σε διεθνές δικαστήριο, ο προσφεύγων πρέπει να έχει δώσει στο υπόλογο κράτος τη δυνατότητα να επανορθώσει τις επικαλούμενες παραβιάσεις με εθνικά μέσα, χρησιμοποιώντας τα δικαστικά μέσα που προσφέρει η εθνική νομοθεσία, εφόσον αυτά είναι αποτελεσματικά και επαρκή (Βλ. μεταξύ άλλων, *Fressoz και Roire κατά Γαλλίας* [GC], αρ. 29183/95, § 37, CEDH 1999–I). Το άρθρο 35 §1 της Σύμβασης δεν επιτάσσει παρά μόνον την εξάντληση των προσφυγών που είναι συγχρόνως σχετικές με τις επίμαχες παραβιάσεις, διαθέσιμες και κατάλληλες. Πρέπει να υπάρχουν με επαρκή βαθμό βεβαιότητας όχι μόνον στη θεωρία αλλά και στην πράξη, διαφορετικά στερούνται του πραγματικού χαρακτήρα και της επιθυμητής προσβασιμότητας. Εναπόκειται

στο καθ' ού η προσφυγή Κράτος να αποδείξει ότι πληρούνται οι εν λόγω επιταγές (βλ. μεταξύ πολλών άλλων, (*Dalia κατά Γαλλίας*, απόφαση της 19^{ης} Φεβρουαρίου 1998, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-I, σ. 87, § 38).

48. Στην υπό κρίση υπόθεση, λαμβανομένων υπόψη των συμπερασμάτων ως προς το πρώτο μέρος της αιτίας (βλ. ανωτέρω παρ. 44) το Δικαστήριο θεωρεί ότι ο προσφεύγων όφειλε να ασκήσει ενώπιον των αρμόδιων εθνικών δικαστηρίων την αγωγή αποζημίωσης δυνάμει του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, για την επιδίκαση αποζημίωσης λόγω της δέσμευσης της ιδιοκτησίας του κατά το μεγάλο αυτό χρονικό διάστημα. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, κατά πάγια νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων, μια αγωγή αποζημίωσης βασισμένη στην προαναφερθείσα διάταξη είναι παραδεκτή όταν η επιζήμια πράξη ή παράλειψη οφείλεται στην υπέρβαση των ορίων της διακριτικής ευχέρειας της Διοίκησης ή στην παραβίαση της γενικής αρχής της χρηστής διοίκησης. Επιπροσθέτως, η εθνική νομολογία δέχεται ρητά ότι, στην περίπτωση βάρους που νόμιμα βαρύνει ιδιοκτησία και επιφέρει ουσιαστική δέσμευση αυτής, γεννάται εις βάρος της διοίκησης υποχρέωση αποζημίωσης. Κατόπιν των ανωτέρω, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η υπό κρίση προσφυγή είναι, εν προκειμένω, προσφυγή διαθέσιμη και κατάλληλη υπό την έννοια του άρθρου 35 παρ. 1 της Σύμβασης (βλ. *Δαχτυλίδη κατά Ελλάδας*, (déc.), αρ. 52903/99, 28 Φεβρουαρίου 2002 · *Ρουσάκης και λοιποί κατά Ελλάδας* (déc.), αρ. 15945/02, 8 Ιανουαρίου 2004, *ΑΜΑΛΙΑ Α.Ε.. ΚΑΙ ΚΟΥΛΟΥΒΑΤΟΣ Α.Ε.* κατά Ελλάδας (déc.), αρ. 20363/02, 28 Οκτωβρίου 2004).

49. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η σχετική ένσταση της Κυβέρνησης πρέπει να γίνει δεκτή και το τμήμα αυτό της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί λόγω μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων κατ' εφαρμογή του άρθρου 35§§1 και 4 της Σύμβασης.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

50. Ο προσφεύγων επικαλείται το άρθρο 13 της Σύμβασης και παραπονείται για την απουσία στο εθνικό δίκαιο προσφυγής που να του επιτρέπει να

διατυπώσει την αιτίασή του για παραβίαση του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση.

51. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 της Σύμβασης έχει ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι δεν απαιτεί προσφυγή στο εθνικό δίκαιο παρά μόνον ως προς τις αιτιάσεις που μπορεί να θεωρηθούν «υπερασπίσιμες» κατά τη Σύμβαση (βλ. *Boyle και Rice κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 27 Απριλίου 1988, § 52, σειρά Α αρ. 131).

52. Λαμβανομένων υπόψη των προαναφερθέντων συμπερασμάτων του ως προς την αντλούμενη από το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου αιτίαση, το Δικαστήριο θεωρεί ότι ο προσφεύγων δεν έχει καμία υπερασπίσιμη αξίωση. Συνεπώς, θεωρεί ότι η υπό κρίση αιτίαση είναι προδήλως αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 35§§3 (α) και 4 της Σύμβασης.

Για τους λόγους αυτούς το Δικαστήριο, ομόφωνα,

Κηρύσσει την προσφυγή απαράδεκτη.

Συντάχθηκε στα γαλλικά και εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 16 Νοεμβρίου 2017.

Abel Campos

Kristina Pardalos

Γραμματέας

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο έγγραφο

Η μεταφράστρια

Μαρία Καραμπάτσα